

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

10 Vtrùm ad conseruationem vitæ matris, liceat præbere pharmacum, quo
proles putetur moritura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Alij videntur aliter sentire, sed in re non est discrepantia. vnde

53 *Licitum est intendere mortem in causa.*
 Dico Secundo, Licitum est in actu defensionis intendere omne id, quod iudicatur ad vitæ membrorumque defensionem necessarium: ac proinde interdum etiam læsionem mortiferam; & consequenter ipsam mortem; nempe in causa. Ita docet Sotus supra, & Victoria relect. de homicidio n. 17. & Nauar. c. 1. §. n. 3. D. Antoninus 3. p. tit. 4. cap. 3. §. 1. Ratio est; quia nisi liceret eam sic intendere, defensio sui sæpè redderetur impossibilis: sæpe enim fieri nequit vt te defendas, nisi inuasori vultus letale infligas, vt sclopo vel hasta. Quòd autem D. Th. inuauat, priuatæ personæ non licere occidere inuasorem nisi per accidens: omnia Soti solutione, sensus est, personæ priuatæ non esse licitum, absolute desiderare vt inuasor moriatur. hoc enim non est necessarium ad sui defensionem; sufficit enim vt concidat viribus destitutus, ne amplius lædere possit. Non tamen vult negare; quin modis omnibus possit se tueri, & intendere quidquid ad hoc prudenter iudicatur necessarium. Vnde in periculoso conflictu non debet esse serupulosè anxius ne hostem letaliter vulneret; sed potest eum ferire eo modo, quo commodius fuerit, vt vim ipsius comprimat; etiamsi caput vel pectus traijciendum foret. quòd si mors sequatur, id ei displicet: non enim id directè & secundum se intendebat: & hoc est quod vult Caietanus, & alij.

54 *Priuatæ auctoritate constat de sensu.*
 Petes, Qua auctoritate id facit, publica, an priuata?

Resp. Priuata; quia non facit vt Iudex, vel Princeps representans Rempub. vel publico nomine, seu vt custos boni publici: sed eo iure, quod quisque habet, vt est custos rei suæ: quo iure noxia reuadere, & vim vi repellere potest, quo etiam omnia animantia vtuntur. Si publica auctoritate faceret, posset illum occidere animo vindictæ; sicut facit Iudex.

55 Dico Tertio, Etsi licitum sit occidere inuasorem, quando aliter nos tueri nequimus; tamen sæpè est salutare consilium, permittere se potius occidi, quam occidere. Ita D. Antoninus supra, & Silu. verbo Bellum. 2. §. 7. & patet exemplo Christi & multorum Sanctorum. Idem colligitur ex D. August. l. 1. de libero arbitrio, c. 5. *Legem quidem non reprehendo, qua tales (latrones inuadentes) permittit interfici, sed quomodo istos, qui interficiunt, defendam, non inuenio.* nempe quia facile excedunt modum, vel opere, vel affectu. & D. Ambros. l. 10. in Lucam, exponens illa verba Lucae 22. *Emat gladium, dicit licitum esse se defendere vsque ad Evangelium, non autem postea;* non quòd absolute non liceat, sed quòd non ita deceat, quòd insinuat cum ait, *Vt sit in lege aequitatis eruditio, in Evangelio bonitatis perfectio.* Ratio est Primò; Quia periculum est, ne ira vel odium se admisceant, nève modum excedamus: & sic dum volumus seruare vitam corporis, vitam perdamus animæ.

Secundò, Quia hoc modo magis conformamur Christo, eiusque Apostolis, & Martyribus.

Tertio, Quia charitas, etsi non obliget, tamen ad hoc magis inclinât, ne proximus in æterno pereat.

56 *Est salutare consilium.*
 Ob has rationes, sentio hoc consilium magni faciendum, & omnibus Clericis, maxime viris Religiosis amplectendum; vt malint mortem peti, quam iniquum inuasorem occidere.

Dixi Sape; Quia si quis putaret se esse in peccato, & valde timeret damnari, si tunc occideretur, teneretur se tunc omnibus modis tueri: quia magis teneretur diligere salutem animæ suæ quam proximi. Ita docet D. Antoninus supra.

DVBITATIO IX.

Si is qui inuaditur non possit se tueri, nisi cum periculo innocentis, quo inuasor se protegit, vtrum ei liceat se cum illo periculo defendere.

57 *Resp. Probabilius est posse. ita Corduba q. 33. lib. 1. & Petrus Nauar. l. 2. c. 3. n. 147.*

Probatur Primò, Quia qui inuaditur, ius habet se defendendi, quo iure non priuatur ex illa innocentis interpositione, vt quæ ipso inuito facta sit. Secundo. A simili; qui urbem iustè obsidet, potest dirigere tormentum in turrim vel moenia, prout necessarium ad victoriam, etiamsi hostes ibi ligauerint aliquos innocentes; vt communiter sentiunt DD. ergo similiter ad necessariam vitæ defensionem, potes petere aduersarium, quamuis ille innocentem obijciat.

58 *Aduerte tamen Primò, Si potes fugere, teneris, saltem ex charitate, ne innocentem interficias.*

Secundò, Non potes directè imperere innocentem, vt illo sublato facilius superes aduersarium. potes tamen petere aduersarium, etiamsi ipse innocentem ante se teneat: vt notauit Corduba.

Petes, Quid si fugiens hostem, non possit euadere nisi per angustum iter, vbi proteret infantem, vel claudum; poteritne illac fugere, vt se saluet?

59 *Resp. Petrus Nauarra negat, nisi sit aliqua probabilis spes non interficiendi. Sed reuera videtur eadem ratio, quæ in casu superiori. ita Corduba l. 1. q. 38. dub. 2. & colligitur apertè ex Caietano q. 67. a. 2. vbi dicit, occidere innocentem per accidens, dando operam rei licite & necessaria, non est contra Ius naturale, diuinum, vel humanum.*

Probatur, Nam iste ius habet ad fugam via publica; quo iure non potest priuari in tanto discrimine, ratione infantis, vel claudi ibi fore constituti: sicut si fugienti amens quispiam vel ebrius se obijceret, non teneretur cum certo vitæ periculo aliò deflectere. sufficit igitur in tali casu, vt eam circumspèctionem adhibeat, quam pro tempore & loco potest, ne noceat. quòd si læsio vel mors secuta fuerit, non censetur ab ipso intentata, sed solum permissa. Nam vitæ iure suo, extremè sibi necessario, ea circumspèctione, qua potest.

Si tamen infans sine Baptismo esset moriturus; eo euentu, lege charitatis teneretur potius se permittere occidi: quia salutem proximi spiritualem, suæ corporali teneretur antepone

DVBITATIO X.

Vtrum ad conseruationem vitæ matris liceat prabere pharmacum, quo proles putetur moritura.

60 *Q* Vidam DD. sentire videntur, licitum esse dare pharmacum ad faciendum abortum, si factus quormodam

fœtus nondum sit animatus, quando id necessarium putatur ad curationem matris periclitantis: scœus verò si sit animatus. Ita videtur sentire diuus Antoninus p. 3. tit. 7. cap. 2. §. 2. ex Ioâne de Neapoli. *Medici, inquit, dando medicinas pregnantibus ad procurandum abortum, & mortem eius, ut occultetur peccatum, mortaliter peccant, sed si faciunt hoc ad præseruandam prægnantem à periculo mortis, in quo est ex puerperio; tunc secundum Ioannem de Neapoli in 10. Quodlibeto, distinguendum est de puerperio: si enim erat animatum, dando talem medicinam, medicus peccat mortaliter; quia est causa mortis puerperij corporalis & spiritalis: si autem puerperium nondum est animatum, posset & deberet tunc dare talem medicinam, &c.* Eadè verba refert Siluest. v. Medicus. q. 4. & Fumus v. Abortus. num. 2. Eandem sententiam tenet Henriquez, & nofter Sanchius lib. 9. de Matrim. disput. 20. n. 6. & 10. Ratio est, quia in hoc casu fœtus est aggressor: nam veluti inuadit matrem, dum eius salutem periculum creat; sicuti prauis humores inuadunt naturam, ergo simili ratione pelli potest, cum nihil incommodi maioris momenti ex ea re sequatur. Melius enim est depellere partum nondum animatum, quam extinguere matrem. Scœus est cum proles est animata, tunc enim esset directum homicidium innocenti. Confirm. quia ob salutem totius licitum est abscindere partem, vt infra Dubit. 14. dicitur. atqui fœtus est pars ventris, priusquam distincta anima informetur. L. 1. §. 1. 7. de ventre inspiciendo.

Et si hanc sententiam non damnam, tamen contraria mihi videtur omnino vera, si de directa intentione abigendi partus loquamur. Vnde
 61
 Non licet directe procurare abortum.
 Respondeo & Dico Primò, Non licet ei præbere pharmacum eo animo vt faciat prolis abortionem, siue ante, siue post animationem. Ita Couarru. Clement. Si furiosus. p. 2. §. 3. num. 1. & ceteri Doctores, est enim communis omnium sententia, vt inquit Petrus Nauarr. l. 2. c. 3. nu. 140. Probatur: Non licet post animationem; quia non potes directe occidere innocentem, vt alium ferues. vnde ei qui hoc fecerit constituitur poena mortis. L. penult. C. de Sicarijs. & L. Diuus. 4. 7. de Extraord. crimin. Neque etiam ante; quia procurare abortum propter sanitatem, est illicitum; sicut procurare pollutionem ob eundem finem: vtrumque enim est contra naturam generationis, neque est medium per se necessarium ad sanitatem. Confirmat Couarruuias ex Tertull. in Apol. c. 9. *Nobis homicidio semper interdicitur, etiã conceptum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissoluere non licet. Homicidij festinatio est, prohibere nasci, nec refert, natam quis eripiat animam, an disturbet nascentem. Homo est qui futurus est: nam fructus in semine est.* Item cap. Si aliquis. 5. de homicidio, dicitur, *eum qui fecerit vt mulier non possit concipere, vel generare, vel vt proles non possit nasci, vt homicidam venendū.* quia tamen verè non est homicida, non punitur morte, sed exilio, si est nobilis; ad metalla, si ignobilis, vt expressè habetur L. Si quis aliquid. 38. §. Qui abortionis. 7. de Pœnis.

Dices, Quid si certa sit mors vtriusque, nisi adhibeatur tale pharmacum; & probabile sit matrem posse saluam conferuari illo adhibito?

Resp. Non refert; numquam enim licet ista directe procurare; vt patet in simili de pollutione,

& de acceleratione mortis infirmi; quæ nullo casu procurari possunt. Imò est magis directe & propinquè contra naturam generationis, expellere fœtum, quam procurare pollutionem; sicut fœtus etsi nondum animatus, longè propinquior est naturæ humanæ quam semina nondum commixta. Deinde in pollutione solum expellitur semen rude vnus generis; idque ex sede non vltima, sed instrumentaria: in abortu expellitur semen geminum, commixtum, elaboratum, idque ex sede primaria & finali à natura ad hoc destinata.

Dices, Pollutionem nullo casu esse licitam ob voluptatem coniunctam, quæ tanta est vt homines in ea locarent summum suum bonum, si aliquo casu permittetur: ea autem voluptas non est in abortione, ita quidam Doctor.

Sed contra: Primò, quia sic non tam Iure naturali, quam positiuo diuino pollutio esset prohibita (quod est contra communem DD. sententiam) illa enim causa prohibendi est omnino extrinseca & remota, & etiam locum haberet in actu coniugali. Secundò, quia pollutio non est prohibita propter voluptatem, sed voluptas illa est prohibita ob pollutionem seu feminis inordinatam emissionem; tum quòd naturà suà incitet ad spermaticum, vt infra lib. 4. c. 3. Dubit. vlt. dicitur; tum quia voluptas in ratione moris sequitur conditionem operationis ex qua resultat.

Ad rationem contrariæ sententiæ. Etiam semen simili modo inuadit quando abundantia vel retentio morbum creat; & tamen directe pelli non potest, imò proles animata multò magis inuadit quam inanima, cum sit robustior, & pius alimentum absumat, magisque naturam offendat. ergo si hæc directe potest depelli, etiam illa. Ad Confirm. Concedo maiorem, sed nego fœtum propriè partem esse. Lex illa citata non loquitur de fœtu inanimato tantum, sed etiam animato. *Partus, inquit, antequam edatur, mulieris portio est vel viscerum.*

Quod ad Auctores illos tres primo loco citatos attinet, verba illorum sunt obscura, & solum videntur velle dicere, licere dare medicinam talem quæ abortum faciat, non quidem directa intentione pellendi partus, sed curandi morbi; vt si necesse sit ad salutem matris mouere menses, aut detrahare sanguinem, licitum est hæc intendere, etsi certissimè inde sequatur abortus. Si tamen partus est corruptus, tunc liceret directe abigere ob matris salutem quia non habet amplius rationem fœtus aut puerperij, sed molæ aut malignæ massæ.

Dico Secundò, Si mater periculose laboret, & non superfit aliud remedium, potest ei præberi pharmacum directe tendens in curationem, et indirectè. iamli putetur inde abortio secutura: modò proles nondum sit animata. Est communis sententia DD. Siluestri v. Medicus, q. 4. Anton. 3. p. 7. c. 2. §. 2. Nauarr. cap. 2. §. n. 62.

Probatur Primò, Quia mater ante prolem conceptam ius habebat vtendi remedijs necessarijs ad vitæ suæ conferuationem, quod ius superuentu proles non est ei ablatum.

Secundò, Quia abortio tunc censetur solum permessa, non procurata; quia præter intentionem superuenit, matre suo iure vtente: sicut si valetudinis causa vtendum sit medicamento, vel certo cibi portu (ve genere, vnde pollutio secutura
 pute-

putetur, quam nullo modo intendis, censebitur solum permilla, & per accidens eueniens.

63 Dico Tertio, Si proles iam sit animata, non est licitum præbere matri medicamentum directe curatiuum, cum notabili periculo proles; si certum erat, vel valde probabile, prolem sine illo viuam edendam. est contra Cordubam q. 38. dub. 2. & Ludouicum Lopez cap. 63. Sed nostram sententiam docent D. Anton. Nauar. & alij supra. Ratio est; quia quilibet tenetur præferre salutem æternam proximi, suæ vitæ corporali; & hanc pro illa exponere, ergo si matre à medicamento abstinente, proles ad Baptismum seruari potest, alioquin ante Baptismum moritura; tenetur mater abstinere, quamuis cum certo vitæ discrimine id futurum esset. Adde tamen, si valde probabile esset, non adhibito remedio vtrumque moriturum; eo vero adhibito saltem matrem posse seruari; eo casu licite posse hæc remedia adhiberi.

Petes, Quando proles animatur anima rationali?

65 Resp. Couarruias supra putat mares animari die 40. à conceptu, feminas 80. & ita communiter sentire DD. Sed nulla videtur ratio, cur tanta sit discrepantia inter marem ac feminam. Itaque verius est, vtrumque factum animari simul atque fuerit formatus. Nam Exod. 21. iuxta versionem LXX. dicitur: *Qui percusserit mulierem pregnantem, & illa abortum fecerit, si factus erat formatus, dabit animam pro anima: si nondum erat formatus, multabitur pecunia.* vbi aperte insinuat factum habere animam, simul atque formatum fuerit. idem docent Medici. Quoto autem die formatio absoluitur, docet Læuius Lemnius cap. 11. citans Hippocratem lib. de natura foetus, *maris formationem absolui aliquando die 30. aliquando 35. aliquando 40. aliquando 45. feminae vero, nunc 35. nunc 40. nunc 45. nunc 50.* Verum Hippocrates id non docet. nam lib. de natura foetus, n. 10. docet, masculum, vt longissimè, 30. diebus formati; feminam, vt longissimè, 42. diebus. idque duobus locis eodem lib. repetit, & probat ex purgatione, quæ post masculi partum durat diebus 30. post feminæ 42. vt diuissimè.

D V B I T A T I O X I.

Vtrum liceat occidere furem, in defensionem suarum facultatum.

Couarruias in Clement. Si furiosus, p. 3. §. vnicò, n. 6. putat id esse licitum. Primò, Si sit fur nocturnus; eò quod præsumatur animo occidendi venisse. Secundo, Si sit fur diurnus, & telo se defendat, dum possessor vult impedire ne rem auferat. Ratio est; Quia in his duobus casibus miscetur periculum personæ cum periculo rei familiaris. Tertio, Non esse licitum, si cum re fugiat, quia non miscetur periculum personæ.

Alij putant id absolute esse licitum laicis, non tamen Clericis.

66 Resp. & Dico Primò, Laicis id esse licitum, si illæ facultates sint magni momenti; nec sit probabilis spes aliter illas recuperandi. est communior sententia DD. Antonini 3. p. tit. 4. cap. 3. §. 2. (vbi docet non solum pro rebus suis quemque posse defensionem suscipere, vim vi repellendo;

sicut pro sua persona: sed etiam pro rebus apud se depositis vel commodatis, & pro rebus amicorum, eos adiuuando) Caietani q. 67. art. 7. Siluest. Homicidium. 1. num. 5. Ioannis Medina Cod. de Restit. q. 4. Soti lib. 5. q. 1. art. 8. & multorum aliorum DD. Idem tenent plerique Iurisperiti, teste Siluestro & Couarruias.

Probatur Primò ex Scriptura Exodi 22. vbi dicitur *non fore reum sanguinis, qui furem nocturnum occiderit, sed qui diurnum.* quod non ideo tantum dicitur, quod nocturnus præsumatur venire ad occidendum, diurnus minimè: sed potissimum ideo, quod ea quæ noctu furripiuntur, ordinariè non possunt recuperari, fure ignoto; vt rectè docet Ioannes Medina Cod. de Restit. q. 4. Ea verò quæ interdiu, plerumque possunt. Hinc qui furem diurnum, non se telo defendentem interficeret, non excusaretur ab homicidio in foro externo; in foro tamen conscientie excusaretur, si non erat probabilis spes recuperandi; vel si recuperatio non erat certa, sed dubia, vt Sotus ait: quia non tenetur res suas perdere, aut probabili periculo exponere, vt fur saluus sit.

Secundò probatur ex Iure Canonico. Primò, ex cap. Intercisti. 2. de Homicidio; vbi ex Pœnitentia Romano dicitur: *Si autem sine odij meditatione, te tuamq; liberando, huiusmodi diaboli membra interfecisti; si aliquid ieiunare volueris, bonum est tibi, & elemosynas fac largiter.* Vbi indicat, nõ esse necessariam pœnitentiam, ac proinde hoc licitum fuisse; hortatur tamen ad elemosynas, ad cautelam, ne fortè modum excesserit. Secundò, Ex cap. Olim. 1. de restitut. spoliatorum. vbi Innocentius III. approbat, quod Episcopus Tridonensis, Templarios, qui ipso ignorante possessionem occupauerant, vim vi repellendo eiecerit. Tertio, Ex cap. Dilecto. 6. de sententia excom. in 6. *Cum omnes leges, omniaque Iura, vim vi repellere, cum quisque sese defendere permittant, licet utique ipsi Decano (si prædictus Balluus cum bonis suis mundanis iniuriose spoliare, vel ea violenter occupare præsumpserit) contra illius violentiam iniuriamque se tueri.*

Tertio probatur ex Iure ciuili, L. Furem. 9. 7. ad L. Cornel. de sicariis, & L. 4. 7. ad L. Aquilianam.

Quartò, Ratione. 1. Quia bona temporalia sunt ad vitam seruandam necessaria: ergo sicut licet vitam tueri, ita etiam hæc, quæ vitæ sunt necessaria, non solum præcisè vt viuamus; sed etiam vt conuenienter & honestè viuamus. 2. Quia alioqui daretur occasio furibus & latronibus viros probos spoliandi; nihil enim ab illis esset tutum, si defensio necessaria non posset obijci. concessa autem defensione, etiam concessa censetur occisio, sine qua sapè non potest esse defensio.

Dixi in propositione, *Si res illa sint magni momenti;* quia pro re minima, non videtur concessum Ius defensionis cum tanto alterius malo. est enim valde iniquum, vt pro pomo, vel etiam vno aureo seruando, alicui vita auferatur. Si tamen tibi verteretur probro, nisi rem furi extorqueas, posses conari, & si opus esset etiam occidere, iuxta Sotum; tunc enim non tã rei quàm honoris esset defensio.

Dixi, *Nec sit probabilis spes aliter recuperandi,* quia si possit aliter recuperari, (v.g. per Iudicem) sapè erit saltè contra charitatem, pro illius defensione occidere: vt si fur re ablata fugiat, quod si non fugiat, sed vi se velit meri contra eum qui nititur furtum impedire, poterit vicissim illa vis vi repellere.